

Protokoll

HAUGALANDSRÅDET

DATO: torsdag 23. oktober 2025
TID: 09.00 - 15.00
STED: Vindafjordhallen

TILSTEDE

Karmøy kommune:	Leiv Arne Marhaug
Haugesund kommune:	Nils Konrad Bua
Tysvær kommune:	Monika Lindanger
Utsira kommune:	Tove Grimsby og Tomme Rene-Stordal
Bokn kommune:	Rannveig Øvrebø
Sveio kommune:	Ruth Eriksen og Jostein Førre
Vindafjord kommune:	Ole Johan Vierdal
Etne kommune:	Mette Heidi B. Ehrheim og Åsmund Andersen Sekse
Sauda kommune:	Forfall
Rogaland fylkeskommune:	Forfall
Administrasjonen:	Sigmund Lier og Torstein Tysvær Nymoen
Velg et element.	
Velg et element.	

SAKSLISTE

Sak 1: Godkjenning av innkalling og saksliste

Vedtak: Innkalling og saksliste ble godkjent.

Sak 2: Orientering om prosjektet Matregionen Haugalandet

Innleder: Inger Haavik, prosjektleder Haugaland Vekst

Bakgrunn for prosjektet

Inger Haavik orienterte om prosjektet Matregionen Haugalandet, som skal styrke lokal matproduksjon, omsetning og beredskap i regionen. Initiativet kom opprinnelig fra Tysvær kommune, som gjennomførte et forprosjekt i 2024 og lyktes med å samle alle de ni kommunene på Haugalandet. Alle kommunedirektørene har signert for at mobiliseringsprosjektet skal gjennomføres.

Rogaland fylkeskommune bidrar med 1 million kroner over to år (2025–2026) til prosjektet som skal legge grunnlaget for et hovedprosjekt på inntil fem år. Prosjektet ledes av Haugaland Vekst IKS. Haavik overtok prosjektledelsen våren 2025 etter forespørsel fra daglig leder Sigmund Lier. Hun understreket at matprosjektet bygger på en ambisjon i Veikart for Haugalandet, der temaet mat og beredskap tidligere ikke har vært tilstrekkelig utviklet.

Mål og innretning

Hovedmålet for Matregionen Haugalandet er å øke lokal etterspørsel og omsetning av mat og drikke produsert i regionen, samt å bidra til økt matberedskap og forsyningssikkerhet.

Prosjektet skal:

- styrke kortreist mat i offentlige og private markeder,
- utvikle bedre distribusjonssystemer for lokale produsenter,
- og bidra til økt produksjon og mangfold i landbruket og foredlingsindustrien.

Det offentlige skal være en motor i etterspørselen gjennom egne innkjøp. Kommunene og fylkeskommunen kan bruke sin markedsrett til å stimulere lokal produksjon, men dette krever politisk forankring og bevissthet i hele organisasjonen.

Behov for politisk forankring

Haavik understreket at prosjektet har et stort potensial, men at det foreløpig mangler tydelig politisk forankring. Hun oppfordret ordførere og lokalpolitikere til å ta et aktivt ansvar for å løfte prosjektet mot nasjonale myndigheter, Stortinget og regjeringen, spesielt i saker som gjelder landbrukspolitikk og offentlige anskaffelser. Hun påpekte at det er mye politikk i mat, og at støtte fra folkevalgte er nødvendig for å endre strukturer og rammevilkår.

Organisering og struktur

- Eier: De 9 Haugaland-kommunene.
- Prosjektledelse: Haugaland Vekst IKS.
- Styringsgruppe: Representanter fra kommunenes fagkontor for landbruk.
- Referansegruppe: Aktører fra bondelag og småbrukerlag, utdanning, næringsliv, fylkeskommune m.fl.
- Arbeidsgrupper: Kommunene har valgt temaområder de ønsker å prioritere i mobiliseringsfasen.

Prioriteringer:

- Økt etterspørsel: Sveio, Tysvær, Vindafjord, Bømlo og Utsira.
- Produksjon: Haugesund (bl.a. markedshager og skolehager).
- Skolehager: Karmøy, Vindafjord, Etne og Sauda.
- Distribusjon per i dag: Ledes av Haavik, Bjørn Bruaset, Bjørn Halvor Aasland.
- Offentlige innkjøp: Karmøy, Haugesund og Tysvær, sammen med Statsforvalteren i Rogaland.

Utfordringer i dagens system

Haavik pekte på flere barrierer som hemmer kortreist mat:

- Manglende distribusjon etter at Gartnerhallen forsvant fra regionen.
- Regelverk for offentlige innkjøp og frykt for KOFA-klager gjør kommunene forsiktige.
- Interkommunale innkjøpsordninger er ikke alltid tilpasset lokale produsenter.
- Stramme kommunebudsjetter og liten økonomisk forutsigbarhet for bøndene.
- Behov for investeringer i distribusjon, lager og kjølekapasitet
- Fordeling av risiko

Hun fremhevet at regelverket kan brukes mer fleksibelt, for eksempel ved å sette en prosentsats (f.eks. 30 %) for lokale varer i anbud.

Sammenhengen mellom mat, helse og beredskap

Haavik understreket at mat ikke bare er en kostnad, men en investering i folkehelse og beredskap. Mer bruk av lokal, fersk mat kan bidra til bedre helse, mindre bruk av halvfabrikata og reduserte helseutgifter over tid. Matberedskap må sees i sammenheng med nasjonal sikkerhet, og mangfold i produksjonen er avgjørende for å bygge robusthet.

Forslag til tiltak

Prosjektet har sendt innspill til Matsikkerhetsutvalget med forslag om:

- Klare politiske mål for andel kortreist/norsk mat i offentlige innkjøp.

- Tilrettelegging for direktehandel i regelverk og praksis.
- Investeringer i distribusjon og digitale systemer.
- Økt kompetanse i offentlige kjøkken.
- Stabile salgskanaler for produsenter.

Hun understreket at matberedskap, verdiskaping og bærekraft må sees i sammenheng, og at måleparametere må utvides utover CO₂-utslipp til også å omfatte sosiale og økonomiske faktorer, rekruttering og yrkesstolthet.

Videre arbeid

Prosjektet har etablert en egen nettside med informasjon om prosjektet. Det planlegges samlinger for etablering av markedshager og andelslandbruk, og kartlegging av blant annet distribusjon og lagerkapasitet i regionen. Haavik deltar i et nasjonalt nettverk for kortreist mat i offentlig sektor og har kontakt med aktører i Innlandet fylke, som har etablert Matløftet. Et tilsvarende tett samarbeid som i Innlandet, med fylkeskommunene (Rogaland og Vestland med Etne og Sveio) og Statsforvalterne er også viktig for å nå målene i prosjektet.

Kommentarer og avslutning

I spørsmål fra salen ble det tatt opp utfordringer knyttet til regelverk, distribusjon og lokal leveranse. Haavik presiserte at problemet ikke er produsentene, men at systemene for innkjøp og distribusjon ikke er tilpasset små og mellomstore leverandører. Det offentlige kan ikke hente varer direkte fra gårdsutsalg eller REKO-ring; derfor trengs felles logistikk-løsninger. Hun bekreftet at fisk og havbruk også inngår i prosjektet, og at både kystfiskere og oppdrettsnæring vil være viktige i et beredskapsperspektiv. Akkurat nå er det landbruk og spesielt grønt, frukt og bær som er i fokus, produsenter av andre matprodukter, inklusiv fisk, blir kontaktet etter hvert som mobiliseringsprosjektet går framover.

Oppsummering

Inger Haavik konkluderte med at Matregionen Haugalandet skal bidra til:

- Økt produksjon, distribusjon og bruk av lokal mat,
- Bedre samspill mellom matprodusenter, offentlig sektor og næringsliv,
- Styrket matberedskap og verdiskaping i regionen.

Hun oppfordret kommunene til å bidra aktivt i mobiliseringsfasen og sikre politisk forankring, slik at prosjektet kan utvikles til et langsiktig hovedprosjekt.

Sak 3: Orientering fra Landbruks- og matdepartementet – Matberedskap og lokal verdiskaping

Innleder: Statssekretær Hanne-Berit Brekken (Ap)

Nasjonal matberedskap og selvforsyning

Statssekretær Hanne-Berit Brekken orienterte Haugalandsrådet om regjeringens arbeid med å styrke matberedskap, selvforsyning og verdiskaping i landbruket. Hun understreket at matberedskap er en grunnleggende del av nasjonal beredskap og sikkerhet, og at dagens sikkerhetspolitiske situasjon i Europa og verden gjør dette arbeidet mer aktuelt enn på lenge.

Brekken fremhevet at bosetting og aktivitet i hele landet er en viktig del av totalberedskapen. Matproduksjon bidrar ikke bare til trygg matforsyning, men også til arbeidsplasser, verdiskaping og levende lokalsamfunn – som igjen styrker samfunnets motstandskraft.

Regjeringens tiltak og prioriteringer

Statssekretæren redegjorde for flere sentrale tiltak regjeringen har iverksatt for å styrke norsk

matsikkerhet:

- Beredskapslager for matkorn bygges nå opp igjen etter å ha vært avviklet. Innen 2029 skal Norge ha et lager som dekker tre måneders forbruk.
- Det gjennomføres en nasjonal ROS-analyse (risiko- og sårbarhetsanalyse) av norsk matforsyning.
- Regjeringen fastholder målet om 50 prosent selvforsyningsgrad innen 2037.
- Norsk matsikkerhet er i utgangspunktet god, men sårbar for forstyrrelser i internasjonal handel.

Lokalmat og verdiskaping

Statssekretæren trakk frem lokalprodusert mat og drikke som en viktig del av både beredskap og verdiskaping. Lokalmat bidrar til stolthet, identitet og samhold, og gir flere bein å stå på for gårdsbruk og små produsenter. Hun viste til at regjeringen ønsker å styrke lokalmatnæringen blant annet gjennom forenkling av regelverk og bedre rammevilkår for småskalaprodusenter. Samarbeid om distribusjon og salg ble fremhevet som et viktig utviklingsområde.

Offentlige anskaffelser som virkemiddel

Et hovedpunkt i innlegget var betydningen av offentlige anskaffelser som virkemiddel for å styrke lokal verdiskaping og matberedskap. Regjeringen har foreslått å heve terskelverdien for kunngjøringspliktige innkjøp fra 100 000 til 300 000 kroner, slik at kommuner og fylkeskommuner i større grad kan kjøpe lokalprodusert mat og tjenester uten omfattende anbudsprosesser.

Ros til Haugalandet

Statssekretæren roste Haugalandet for initiativet til å arbeide systematisk med matberedskap og lokal verdiskaping, og beskrev prosjektet som «både viktig og riktig i den tida vi lever i». Hun fremhevet at regionens arbeid er i tråd med regjeringens nasjonale målsettinger om økt selvforsyning og bærekraftig verdiskaping.

Spørsmål og kommentarer fra rådet

I den påfølgende samtalen ble det stilt spørsmål om beredskapsnivået for matkorn, og om lagrene er tilstrekkelige i krisesituasjoner. Det ble også pekt på at store deler av norsk korn går til dyrefôr.

Brekken svarte at regjeringen har økt tilskuddene til kornproduksjon og vil styrke dyrking av matkorn der forholdene ligger best til rette. Hun opplyste at beredskapslagrene skal bygges opp over hele landet, inkludert Nord-Norge, og oppfordret befolkningen til å bidra med egenberedskap – for eksempel å ha basisvarer som mel og havregryn hjemme.

Ruth Eriksen fra Sveio etterlyste at fisk og havbruk i større grad inkluderes i beredskapsplanene. Brekken var enig og understreket at fisk, oppdrett og havbruk er avgjørende for norsk matsikkerhet, men pekte på at importert fiskefôr utgjør en sårbarhet. Regjeringen vil derfor stimulere til økt norsk produksjon av fiskefôr.

Oppsummering

Statssekretær Hanne-Berit Brekken understreket at norsk matsikkerhet er god, men sårbar. Økt selvforsyning, lokal produksjon og bosetting i hele landet er avgjørende for en robust beredskap. Hun pekte på at offentlige innkjøp er et nøkkelverktøy for å styrke lokal verdiskaping. Hun avsluttet med å rose Haugalandet for å være en pådriver for lokal matberedskap og et eksempel til etterfølgelse for andre regioner.

Sak 4 Innlegg ved Arne Dulsrud, forsker I, SIFO / OsloMet

Arne Dulsrud, forsker I ved SIFO (Forbruksforskningsinstituttet) ved OsloMet, takket for invitasjonen og innledet med å presentere sitt faglige utgangspunkt. Han har doktorgrad i sosiologi med forskning på tillit i kontraktsrelasjoner i norsk fiskeeksport, og har de siste årene ledet flere forskningsprosjekter om

matsikkerhet og bærekraft, finansiert av Forskningsrådet og EU. Han understreket at SIFO arbeider tverrfaglig med forbrukerpolitikk, matvaremarked og kjedemakt, og at matsikkerhet og beredskap er temaer som nå får økende oppmerksomhet nasjonalt og internasjonalt.

Perspektiv på matsikkerhet og beredskap

Dulsrud viste til at begrepet 'beredskap' har fått kraftig økt oppmerksomhet de siste ti årene, særlig etter covid-pandemien og Russlands invasjon av Ukraina. Samtidig er matberedskap en del av totalberedskapen som fortsatt får begrenset konkret oppfølging. Han påpekte at befolkningens forståelse av beredskap har endret seg fra tidligere generasjoner, som hadde tradisjon for egen forsyning og lagring av matvarer. Dette har gitt mindre robusthet i dagens samfunn ved kriser.

Han forklarte at matsikkerhet internasjonalt forstås gjennom fire søyler: forsyning, tilgang, bruk og stabilitet. Matberedskap handler særlig om stabilitet – evnen til å forsyne befolkningen i krisesituasjoner. Selv om Norge er et av verdens tryggeste land når det gjelder mat, er selvforsyningsgraden lav – rundt 39 %, og målet om 50 % innen 2029 krever tiltak på flere nivå. Han viste til at Norge under andre verdenskrig opprettet seks måneders kornberedskap etter initiativ fra provianteringsminister Trygve Lie, noe som reddet landet fra kornmangel.

Sårbarheter og lokale utfordringer

Forsyning og tilgang til mat er ikke alltid sammenfallende. Dulsrud viste til at det kan være nok mat i et samfunn, men skjev fordeling av inntekt eller geografisk produksjon kan skape matsårbarhet. Eksempler ble hentet fra både historiske hendelser og nåtidige forskjeller mellom by og land. Han pekte på at kanaliseringspolitikken har styrket nasjonal produksjon, men reiser spørsmål om lokal matsikkerhet og evne til å dekke alle matvarebehov regionalt.

Haugalandet ble trukket fram som eksempel på en region med høy produksjon av kjøtt og melk, men mindre variasjon i frukt, grønt og korn. For å styrke lokal matsikkerhet må alle ledd i det lokale matsystemet styrkes: produksjon, foredling, distribusjon, tilgjengelighet og gjenvinning.

Forskningsprosjektet «Matbered»

Dulsrud presenterte søknaden «Matbered – robust matsikkerhet, innovasjon og samhandling for kommunal beredskap», innsendt til Norges forskningsråd i samarbeid med Haugaland Vekst og flere partnere. Prosjektet har en planlagt varighet på tre år, et budsjett på om lag 20 millioner kroner, og svar ventes i desember 2025. Formålet er å utvikle kunnskap og verktøy for hvordan kommuner kan bygge lokal matsikkerhet og beredskap gjennom samarbeid mellom offentlig sektor, næringsliv, frivillighet og forskning.

Prosjektet omfatter fire hoveddeler: 1) analyse av kunnskapsgrunnlag og offentlige innkjøp, 2) juridisk rammeanalyse for å utforske handlingsrom innen EØS og statsstøtteregler, 3) risiko- og kapasitetsanalyse, samt 4) utvikling av praktiske modeller for krisehåndtering. Det etableres et 'endringslaboratorium' der sentrale aktører som kommuner, DFØ, Virke, produsenter og frivillige skal samarbeide om lokale løsninger.

Kommunenes rolle i matberedskapen

Kommunene kan spille en nøkkelrolle i å styrke lokal matsikkerhet gjennom beredskapsråd og offentlige anskaffelser. Dulsrud viste til at om lag 75 % av kommunene i Norge i dag har beredskapsråd, men svært få har inkludert mat og matsikkerhet i sitt mandat. Han oppfordret til å utvide dette, og understreket at offentlige innkjøp på landsbasis utgjør over 800 milliarder kroner – en enorm ressurs for å fremme lokal verdiskaping og beredskap.

Spørsmål og kommentarer fra salen

I diskusjonen etter foredraget ble det stilt spørsmål om hvordan offentlige innkjøp kan bidra til å sikre matsikkerhet på samme måte som det stilles krav til miljøsertifisering. Dulsrud svarte at innkjøp i beredskapssammenheng vil måtte vekte hensyn som sikkerhet og bærekraft høyere, og at disse

områdene i stor grad overlapper. Han viste til forskning som peker på store forskjeller mellom kommuner når det gjelder kompetanse på innkjøp med ikke-økonomiske hensyn, og understreket at dette prosjektet nettopp skal bidra til å bygge slik kompetanse. Inger Håvik fra Haugaland Vekst la til at flere kommuner allerede har bedt om bistand til å utvikle praksis for lokale innkjøp, og at erfaringene vil kunne deles nasjonalt dersom prosjektet får støtte.

Sak 5: Landbruk, beredskap og nasjonal matsikkerhet

Innleder: Monica Dahlmo, landbruksdirektør hos Statsforvalteren i Rogaland

Rogaland som matfylke og strategisk region

Monica Dahlmo åpnet med å uttrykke stolthet over å være landbruksdirektør i et så sterkt matfylke som Rogaland. Hun understreket at fylket spiller en avgjørende rolle både for norsk matberedskap og for nasjonal energiforsyning. Rogaland har en strategisk plassering – både i kraft av sin rolle som vertsregion for NATO og i sin posisjon for energiforsyning til Europa. Samtidig er fylket sårbart for klimaendringer, med mer ekstremvær og våtere forhold. Kommunene må derfor være forberedt både på nye og kjente utfordringer. Hun beskrev fylket som svært sammensatt, med alt fra små øysamfunn som Utsira til store landbrukskommuner som Vindafjord, og fremhevet betydningen av små og mellomstore gårdsbruk i distriktene.

Verdiskaping, matsikkerhet og global situasjon

Landbruket i Rogaland bidrar med om lag 4,2 milliarder kroner i verdiskaping, og 4 % av sysselsettingen i fylket er direkte knyttet til jordbruk og matindustri. Dahlmo understreket at næringen er innovativ og omstillingsdyktig – på linje med hvilken som helst annen næring. Den globale konteksten ble løftet frem som bakteppe for arbeidet med matsikkerhet:

- 673 millioner mennesker opplevde sult i 2024.
- 2,3 milliarder mennesker hadde moderat eller alvorlig matusikkerhet.
- 2,6 milliarder hadde ikke råd til et sunt kosthold.

Dette viser, ifølge Dahlmo, hvor viktig det er at Norge har et robust landbruk og en stabil nasjonal matproduksjon.

Selvforsyning og beredskap

Hun viste til at Norge i dag har en selvforsyningsgrad på 39 %, mens Danmark ligger på 100 %, Finland på 80 % og Sverige på 52 %. «Vi spiser av andre lands ressurser», påpekte hun, og understreket at regjeringens mål er å øke selvforsyningen til 50 %. Den viktigste beredskapen er ifølge henne løpende matproduksjon — at areal holdes i hevd og at bønder har kompetanse og vilje til å produsere mat. Hun minnet om at bønder ikke er blant de som prioriteres først ved kriser – strøm, vann og logistikk må derfor være en del av beredskapstenkningen også på gårdsnivå.

Rogalands rolle i nasjonal matforsyning

Rogaland har en avgjørende nasjonal rolle i flere produksjoner:

- Kjøtt: 12 % av norsk storfe- og svinproduksjon går gjennom slakteriene i Vindafjord.
- Meieri: Rogaland er nest største melkefylke etter Trøndelag.
- Grønnsaker: 92 % av gulrøttene og 97 % av kålrota i 2024 var norskprodusert, med Rogaland som ledende produsent.
- Agurk og tomat: Store andeler produseres i fylket, og disse kulturene viser potensialet for videre vekst i grøntsektoren.

Hun påpekte at dette gir regionen et nasjonalt ansvar for matsikkerhet: «Kommuner som Vindafjord og Karmøy, med store slakterier og meierier, sitter bokstavelig talt på nøkkelen til Norges matfat.»

Utfordringer i beredskapsarbeidet

Hun stilte spørsmål ved hvor godt forberedt både bønder og kommuner er på kriser:

- Hva skjer dersom vannet forsvinner eller strømmen går?
- Hvordan sikres dyrehelse og forsyning ved utbrudd av sykdommer?

Rogaland har høy dyretetthet — til dels høyere enn Nederland — og må derfor ha gode systemer for smittehåndtering. Statsforvalteren planlegger i den forbindelse å sende ut en frivillig spørreundersøkelse til bønder med kraftfôrbasert produksjon og melk, for å kartlegge egenberedskap og utfordringer.

Historiske paralleller og læring

Hun minnet om at Statsforvalteren er etterfølgeren etter Rogaland Landbruksseksjon, som under krigen i 1939 fastsatte arealfordeling og dyrkningspålegg. «Jeg håper vi aldri kommer dit igjen, men historien minner oss om hvor viktig planlegging og samordning er i krisetider.»

Kanaliseringspolitikken og lokal matsikkerhet

I den påfølgende diskusjonen ble Dahlmo utfordret på om kanaliseringspolitikken kan være et hinder for lokal matsikkerhet. Hun svarte at politikken tvert imot bidrar til et sterkt nasjonalt system, fordi den sikrer at ulike regioner bruker sine naturgitte fortrinn: Østlandet for kornproduksjon, og Vestlandet og Nord-Norge for husdyrhold og grønt. Hun fremhevet at Rogaland har både klima og kompetanse til å øke grøntproduksjonen og at økt forbruk av norsk frukt og grønt er nøkkelen til høyere selvforsyning. «Jeg mener ikke det er en motsetning mellom kanaliseringspolitikken og lokal matsikkerhet. Det er to sider av samme beredskapstenkning.»

Myrforbud og arealpolitikk

Mot slutten orienterte Dahlmo om det foreslåtte nasjonale myrforbudet, som har vært på høring. Hun redegjorde for bakgrunnen: behov for å beskytte naturverdier og myras karbonlagringsevne, samt klare føringer fra Kommunal- og distriktsdepartementet om å unngå nedbygging av karbonrike arealer. Hun påpekte at høringen reiser viktige spørsmål om definisjoner, kartgrunnlag og forvaltningspraksis, og at forbudet må bli «et håndterbart verktøy» som lar seg praktisere lokalt uten å skape unødvendige konflikter.

Oppsummering

Dahlmo avsluttet med å understreke at Rogaland har et nasjonalt ansvar for matforsyning og beredskap. Hun trakk fram tre hovedpunkter:

1. Beredskap må bygges i fredstid – gjennom daglig matproduksjon.
2. Kommunene må forstå sin rolle i nasjonal forsyningssikkerhet.
3. Landbruk, industri og offentlig sektor må samarbeide tett.

Hun viste også til at Rogaland er vertskap for et nasjonalt innspillsmøte til Matsystemutvalget 13. november 2025 i Måltidets Hus i Stavanger – et viktig forum for videre dialog om norsk matsikkerhet.

Sak 6 – Innlegg fra produsentene Jakob Eskeland og Jon Bjarte Aarekol

Begge hovedinnleggene ble fulgt opp av lokale stemmer fra næringen.

Eskeland løftet fram nødvendigheten av stabile markeder og samarbeid for å få i gang planteproduksjon igjen, mens Aarekol viste hvordan småskalaproduksjon, lokal foredling og innovasjon kan bidra til både verdiskaping og matsikkerhet.

Begge understreket betydningen av politisk vilje, lokal handlekraft – og stoltheten over å produsere mat i en krevende tid.

Sak 6 – «Tanker rundt hva som må til for at jeg som bonde skal bidra til økt matberedskap i regionen»

Jakob Eskeland innledet med å fortelle om sin bakgrunn som melkebonde i Blikrabygda i Vats, der han driver et bruk med rundt 500 tonn melk i året. Han fortalte om hvordan han startet med potetproduksjon da han kjøpte gården, og hvor stor glede og samhold dette skapte i bygda. Samtidig pekte han på de praktiske og økonomiske utfordringene som gjør det vanskelig å satse på planteproduksjon i dag.

Eskeland pekte på at tre forhold må være på plass dersom bønder skal satse på mer planteproduksjon:

- Stabile kjøpere – Det må finnes en kjøper som både er langsiktig og villig til å betale det reelle kostnadsnivået.
- Tilgang til jord – Selv om det finnes areal i kommunen, er det ofte vanskelig å få tilgang fordi leieforhold og naboskap kan være krevende. Det er behov for mer fleksible ordninger for jordleie og samarbeid.
- Lagrings- og investeringskapasitet – Produksjon krever lagringsplass og investeringer i bygninger, som er kostbart og krevende for små produsenter.

Han viste til at mange produksjoner i regionen er fullt mulig å drive også i dag, men at strukturen og markedet har endret seg fra tidligere tider. Tidligere var det variasjon og småskala mangfold i produksjonen; nå er det industrialisering og færre produsenter.

Eskeland understreket at det fremdeles er mulig å få til mer planteproduksjon på Haugalandet – men det krever både økonomisk vilje, samarbeid og sterk motivasjon. Som han formulerte det: «Du må ha litt gjeld, for da kan du ikke gi deg» – et humoristisk uttrykk for hvor krevende, men også givende, det er å være bonde i dag.

Jon Bjarte Aarekol, som driver Aarekol gard i Vikedalsdalen, fortalt om både utfordringer og muligheter knyttet til småskala matproduksjon og lokal foredling. Gården hans omfatter 100 mål dyrka jord, 50 mål beite og 750 mål utmark, med både sau og gris som hovedproduksjoner.

Han beskrev utviklingen i bygda fra år 2000 til i dag: Da var det åtte melkebruk – nå er det bare ett igjen. Dette har ført til et tap av fagmiljø, samarbeid og kunnskapsdeling. Aarekol oppfordret politikerne til å reflektere over hva som skjer når miljøene forsvinner: «Hvordan er det å bli alene uten noen å diskutere med?»

Muligheter for ny verdiskaping:

Til tross for motbakker og mørke vintermånedene på “baksida av dalen”, har han og familien konkrete planer for videre utvikling:

Søknad til Innovasjon Norge om sentralfyr basert på ved fra rydding av beite og kantsoner – som både skal gi energi og bidra til kulturlandskapet.

Planer om lokale produksjonslokaler med kjøll, frys og pakkeavdeling, for å kunne foredle egen produksjon og tilby tjenester til andre lokale produsenter.

Mål om å utnytte restkapasitet og skape lokale verdikjeder i samarbeid med andre bønder og aktører i

regionen.

Aarekol framhevet at lokal foredling, kombinert med bedre distribusjon og samarbeid, kan gi både verdiskaping og økt beredskap: «Det kan være gull med tanke på beredskap.»

Oppsummering

Begge innleggene belyste på en jordnær måte hvordan lokal matproduksjon på Haugalandet både har potensial og utfordringer. Eskeland løftet fram nødvendigheten av stabile markeder og samarbeid for å få i gang planteproduksjon igjen, mens Aarekol viste hvordan småskalaproduksjon, lokal foredling og innovasjon kan bidra til både verdiskaping og matsikkerhet. Begge understreket betydningen av politisk vilje, lokal handlekraft – og stoltheten over å produsere mat i en krevende tid.

Sak 7 – Uttale om forbud mot nedbygging av myr

Daglig leder redegjorde for forslag til felles uttale fra Haugalandsrådet IPR til Klima- og miljødepartementet. Uttalen bygger på Tysvær kommune sin versjon, justert til regionalt nivå. Rådsleder understreket at en slik felles uttale er viktig for å vise at regionen står samlet.

Det var bred støtte til uttalen. Flere pekte på at et forbud med tilbakevirkende kraft vil kunne ramme kommunene og lokale prosjekter hardt, og at kommunene må ha myndighet til å vurdere unntak og dispensasjon.

Rådet sluttet seg til innholdet i uttalen, som sendes Klima- og miljødepartementet signert av rådsleder og daglig leder.

Sak 8 Møteplan

Vedtak: Møteplanen ble vedtatt.

Sak 9 – Status havvind

Daglig leder Sigmund Lier orienterte om status for regionalt arbeid med havvind. Han viste til at rådet i 2023 vedtok en egen havvindstrategi, som nå følges opp gjennom tre samordnede arbeidsgrupper: areal- og samfunnsplanlegging, infrastruktur og havner, samt kompetanse og kommunikasjon. Han beskrev pågående arbeid med Statnett, NVE og departementene, og understreket behovet for å styrke havnene som strategisk infrastruktur.

Det ble redegjort for planlagt samarbeid mellom Vindafjord, Karmøy og Haugesund kommuner om et regionalt havnenettverk. Lier tok også opp spørsmålet om eventuell deltakelse på ONS 2026 sammen med Rogaland fylkeskommune og Energi-hovedstaden, men presiserte at dette ikke krever vedtak i møtet. Rådet ga signaler om at deltakelse bør vurderes nærmere.

Rådet ga uttrykk for støtte til arbeidet med å samordne regionens havner og understreket behovet for at Haugalandet står samlet i videre arbeid med havvind.

Presentasjon fra AF Gruppen

Eirik Lind Hånes fra AF Gruppen orienterte om selskapets virksomhet og planer for videreutvikling av basen i Vats som en sentral del av verdikjeden for havvind. AF Gruppen er et norsk industrikonsern med ca. 6000 ansatte, og har virksomhet innen bygg, anlegg, eiendom, energi og miljø og offshore. Selskapets visjon er å «Vi rydder fra fortiden og bygge for fremtiden». På Haugalandet har konsernet gjennomført flere store prosjekter, blant annet T-forbindelsen, ilandføring av Statpipe og etablering av nytt

produksjonsanlegg i Ølensvåg. Basen i Vats fungerer i dag som et nasjonalt anlegg for gjenvinning av offshoreinstallasjoner, men er også godt egnet for fremtidig produksjon og sammenstilling av komponenter til havvind.

Havvind som vekstområde

AF Gruppen la vekt på at energimarkedet globalt er i rask endring, og at investeringene i fornybar energi nå overstiger olje og gass. Offshore vind er den raskest voksende eksport sektoren, og forventes å nå en nasjonal omsetning på rundt 50 milliarder kroner allerede i 2025. For Haugalandet gir dette et stort potensial for nye industriarbeidsplasser, dersom regionen evner å tilrettelegge for produksjon, logistikk og havnekapasitet. AF Gruppen pekte på at Haugalandet har mange fortrinn, med etablerte verftsmiljø, kompetanse innen tungindustri og gode havneforhold.

Planer for Vats

AF Gruppen beskrev konkrete planer for videre utvikling av basen i Vats:

- Utvidelse av havneområdet og oppgradering av eksisterende kai for å kunne håndtere større havvindkomponenter.
- Etablering av kaverner i fjell for lagring av sand og grus til betongproduksjon – gunstig for å holde materialer tørre og redusere støv.
- Bygging av renseanlegg og tilhørende infrastruktur for miljømessig trygg drift.

Basen i Vats har naturlige fortrinn: den ligger dypt, er godt skjermet og har lav vindstyrke, noe som gir trygge forhold for montering og testing av store konstruksjoner. Området er en del av regional plan for grønn industri i Rogaland, og prosjektet har gjennomgått konsekvensutredning og høring.

Lokale ringvirkninger

Selskapet understreket at utviklingen av basen vil gi betydelig lokal verdiskaping, både gjennom bruk av lokale leverandører og nye arbeidsplasser. AF Gruppen mente at god havneinfrastruktur er en avgjørende faktor for at Norge skal lykkes med havvind, og trakk fram Danmark som eksempel på et land som har lyktes nettopp på grunn av store havneinvesteringer.

Diskusjon i Haugalandsrådet

Etter presentasjonen fulgte en diskusjon i rådet om havvind, havnekapasitet og regional posisjonering. Daglig leder i Haugalandsrådet IPR, Sigmund Lier støttet AF Gruppens hovedbudskap, og understreket at regionen må være offensiv dersom den skal ta del i den kommende havvindutbyggingen på Utsira Nord. Han pekte på at havner som Hydro-basen, Dommersnes og AF-anlegget i Vats må ha nødvendige rammer og insentiver for å kunne bidra.

Flere deltakere understreket at havnenes rolle i verdikjeden har vært underkommunisert i nasjonale diskusjoner om havvind. Det ble pekt på at nettopp disse havnene er nøkkelen til å sikre lokal verdiskaping og industriarbeidsplasser. Det ble uttrykt bekymring for at industrien og verdikjedene for havvind kan flytte nordover, til Mongstad og Sogn, dersom regionen ikke markerer seg tydelig. Rådet var derfor enige om at Haugalandet må posisjonere seg aktivt overfor Statnett, NVE og Olje- og energidepartementet.

Lier varslet at sekretariatet vil forberede et forslag om et politisk møte i Oslo med Statnett og NVE, der representanter fra Haugalandsrådet skal fremme behovet for utvikling av havner og infrastruktur for havvind på Haugalandet. AF Gruppen sluttet seg til dette og understreket at god koordinering mellom kommuner, næringsliv og myndigheter vil være avgjørende for å lykkes. De viste til Danmark som forbilde, der sterk samordning mellom politikk og industri har vært en nøkkelfaktor.

Konklusjon

Rådet takket AF Gruppen for en grundig og inspirerende presentasjon. Det var bred enighet om at havvind er en av nøklene til framtidig energiproduksjon og verdiskaping på Haugalandet, og at regionen må være samlet og tydelig for å sikre at lokale havner og aktører får en sentral rolle i utviklingen.

Sak 11 – Felles formannskapsmøte 2026

Daglig leder orienterte om planlagt felles formannskapsmøte 17. februar 2026 i tråd med møteplanen for 2026. Det ble åpnet for innspill til tema, varighet og form. Tema som energi og beredskap, havvind og verdiskaping, samt veikart for Haugalandet 2026–2030 ble foreslått. Flere tok til orde for at møtet bør være en halvdagskonferanse på dag- eller ettermiddagstid for å sikre deltakelse.

Rådet ga positive signaler til administrasjonen om å arbeide videre med planleggingen og komme tilbake med forslag til opplegg i AU og kommunedirektørforum.

Sak 12 – Status ressursgrupper

Rådet fikk muntlige orienteringer fra lederne for de tre ressursgruppene:

- Ole Johan Vierdal (samferdsel) orienterte om tilstedeværelse da første salve gikk av for bygging av Røldalstunnelen, og oppfølgingen av prosjektene på E134 og E39. Han informerte om initiativ fra Etne og Vindafjord kommuner og E134 Haukelivegen AS for å informere nye stortingsrepresentanter om prosjektet Bakka–Solheim–Mo.
- Monica Lindanger (energi) rapporterte fra møtet i Kraftforum 16. oktober, der Utsira fikk tildelt midler til videre arbeid med havvind. Hun orienterte om status i nettutbygging og kraftsituasjonen på Haugalandet, og om fylkeskommunens arbeid med plan for regional utvikling, areal og mobilitet. Det ble pekt på utfordringer knyttet til Husøy og elektrifisering av industrien.
- Nils Konrad Bua (bolyst) informerte om arbeidet med attraktivitet og rekruttering, og om karrieredagen på ByScenen i Haugesund samme kveld. Han pekte på kommunenes behov for kompetanse og arbeidskraft. Daglig leder supplerte med informasjon om lanseringen av Welcome Hub Haugalandet 13. november, et tiltak for å hjelpe tilflyttere å etablere seg i regionen.

Rådet tok orienteringene til etterretning.

Eventuelt / oppsummering

Under oppsummeringen ble det reist ønske om å videreføre Veikonferansen Haugalandet i 2026. Rådet pekte på betydningen av E134 og E39 for beredskap, forsyningssikkerhet og regional utvikling. Det ble foreslått å vurdere om veikonferansen kan kombineres med felles formannskapsmøte. Saken tas opp igjen til vurdering i arbeidsutvalget.

Referent Sigmund Lier